

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ВСТУП
ДО ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА”
(для бакалаврів
філологічних спеціальностей)

МАУП

Київ 2005

Підготовлено кандидатами філологічних наук, доцентами *Н. С. Хоменко* і *В. І. Давиденко*

Затверджено на засіданні кафедри теорії та практики перекладу
(протокол № 7 від 12.05.03)

Перезатверджено на засіданні кафедри теорії та практики перекладу
(протокол № 1 від 30.08.05)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Хоменко Н. С., Давиденко В. І. Навчальна програма дисципліни “Вступ до перекладознавства” (для бакалаврів філологічних спеціальностей). — К.: МАУП, 2005. — 11 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни “Вступ до перекладознавства”, вказівки до самостійної роботи, форми поточного та підсумкового контролю, питання для самостійного опрацювання, питання для самоконтролю студентів, а також список рекомендованої літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2005

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

“Вступ до перекладознавства” — це елементарний курс, покликаний ознайомити студентів з найважливішими поняттями, проблематикою, термінологією перекладознавства.

Вивчення дисципліни “Вступ до перекладознавства” полегшує розуміння мовних явищ при опануванні конкретних мов у контексті перекладознавчої науки.

Мета курсу “Вступ до перекладознавства” — створити теоретичну основу для подальшого набуття студентами практичних умінь і навичок у галузі перекладу та вивчення моделей і закономірностей процесу перекладу і перекладацьких відповідностей, а також способів перекладу текстів різних жанрів і стилів.

Основні завдання курсу:

- ознайомити студентів із сучасним станом науки про переклад у нашій країні та за кордоном;
- допомогти студентам здобути початкові знання з різних аспектів і типології перекладу;
- сформувати вміння використовувати при перекладі двомовні та тлумачні словники різних типів;
- сприяти створенню словника постійних міжмовних відповідників у певній галузі мов;
- виробити початкові навички спостереження мовних явищ і наукового аналізу.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН *вивчення дисципліни*

“ВСТУП ДО ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА”

№ пор.	Назва теми
1	Предмет, завдання і значення курсу. Короткий огляд історії вітчизняного і зарубіжного перекладознавства
2	Сутність перекладу. Еквівалентність. Адекватність. Перекладність
3	Типологія перекладу. Переклад як особливий вид двомовної комунікації
4	Переклад як текст. Проблеми передавання змісту в перекладі
5	Семантичні аспекти перекладу
6	Лексико-семантичні трансформації в перекладі
7	Граматичні трансформації в перекладі

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ
до вивчення дисципліни
“ВСТУП ДО ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА”

Практичні заняття

Тема 1. Предмет, завдання і значення курсу. Короткий огляд історії вітчизняного і зарубіжного перекладознавства

Мета: ознайомити студентів з предметом, завданнями і значенням курсу, з історією і сучасністю перекладознавства.

Питання до обговорення

1. Предмет, завдання і значення навчальної дисципліни “Вступ до перекладознавства”.
2. Місце перекладознавства серед інших гуманітарних дисциплін.
3. Роль перекладу в розвитку світової культури і взаємозбагаченні культур.
4. Переклад у сучасному світі.
5. Короткий огляд історії вітчизняного перекладознавства.
6. Короткий огляд історії зарубіжного перекладознавства.

Література: а) основна [1; 12–14; 21–23; 25; 27; 29; 34; 35; 37];
б) додаткова [3; 4; 11; 15–18]

Тема 2. Сутність перекладу. Еквівалентність. Адекватність. Перекладність

Мета: визначити поняття “переклад”, “еквівалентність”, “адекватність”, “інваріант”, “перекладність”.

Питання до обговорення

1. “Переклад” як одне з основних понять перекладознавства, його найхарактерніші та найсуттєвіші ознаки.
2. Завдання перекладача.
3. Критерії оцінки якості перекладу.
4. Еквівалентність, її рівні та види.
5. Поняття інваріанту.

6. Адекватність.
7. Поняття перекладності.

Література: а) основна [1; 3; 11–15; 21];
б) додаткова [29; 30; 33; 35; 36; 38]

Тема 3. Типологія перекладів. Переклад як особливий вид двомовної комунікації

Мета: розглянути типологію перекладів, етапи перекладацького процесу, конкретну стратегію перекладача.

Питання до обговорення

1. Основні класифікації перекладу.
2. Жанрово-стилістична класифікація перекладів.
3. Психолінгвістична класифікація перекладів.
4. Переклад як особливий вид двомовної комунікації.
5. Етапи перекладацького процесу.
6. Конкретна стратегія перекладача та принципи, що її визначають.
7. Практичні завдання і вправи.

Література: а) основна [1; 3; 4; 11–14; 16; 30; 34];
б) додаткова [15; 17; 18; 21–24; 33]

Тема 4. Переклад як текст. Проблеми передавання змісту в перекладі

Мета: ознайомити студентів з компонентами тексту, видами змісту тексту.

Питання до обговорення

1. Переклад як текст. Вимоги до тексту перекладу.
2. Роль підтексту, пресупозицій та імплікацій при перекладі.
3. Перекладацькі трансформації.
4. Поняття й види контексту.
5. Види змісту тексту.
6. Основні типи лексико-граматичних перетворень у перекладі.
7. Зв'язність тексту й переклад.
8. Стилїстика тексту й переклад.
9. Практичні завдання і вправи.

Література: а) основна [3; 4; 11–15; 17; 21; 29; 30; 33];
б) додаткова [16; 23; 25; 28; 35–38]

Тема 5. Семантичні аспекти перекладу

Мета: визначити поняття “денотативне значення”, “сигніфікативне значення”, “конотативне значення”, “еквівалент”, “варіантні відповідності” тощо.

Питання до обговорення

1. Денотативне, сигніфікативне на конотативне значення.
2. Поняття еквіваленту. Різновиди еквівалентів.
3. Варіантні відповідності. Типи часткових варіантних відповідностей.
4. Безеквівалентна лексика та способи її перекладу.
5. Практичні завдання і вправи.

Література: а) основна [2; 3; 11–16; 25; 31];
б) додаткова [4; 17; 18; 21; 22; 33; 35–38]

Тема 6. Лексико-семантичні трансформації в перекладі

Мета: розглянути та закріпити на практиці види лексико-семантичних трансформацій.

Питання до обговорення

1. Види лексико-семантичних трансформацій:
 - диференціація значення;
 - конкретизація значення;
 - генералізація значення;
 - розвиток значення;
 - антонімічний переклад;
 - цілісне перетворення;
 - компенсація втрат при перетворенні у перекладі;
 - додавання слів;
 - вилучення слів тощо.
2. Практичні завдання і вправи.

Література: а) основна [2; 5; 6; 8–15; 26; 29; 30];
б) додаткова [16; 18; 33; 34–36; 38]

Тема 7. Граматичні трансформації в перекладі

Мета: визначити та закріпити на практиці види граматичних трансформацій.

Питання до обговорення

1. Граматичні значення та їх передавання в перекладі.

2. Види граматичних трансформацій при перекладі: перестановки, перебудови речень, заміни членів речення та частин мови, додавання та вилучення слів.
3. Практичні завдання і вправи.

Література: а) основна [3; 5; 6; 8–10; 12; 14; 19; 26; 28; 31];
б) додаткова [11; 13; 15; 16; 20; 25; 30; 33; 35–38]

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Основна мета самостійної роботи — поглибити знання та набути практичних навичок шляхом самостійної роботи з підручниками та літературними джерелами.

Самостійна робота передбачає:

- попередню підготовку до практичних занять;
- підготовку до обговорення запропонованих питань;
- самостійне вивчення окремих питань тем курсу;
- закріплення практичних навичок аналізу фонетичних, лексичних, словотворчих і граматичних явищ;
- огляд рекомендованої літератури.

ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль знань здійснюється щомісяця шляхом опитування за вивченими темами курсу, підсумковий — наприкінці семестру за наявності позитивних оцінок поточного контролю у формі іспиту.

Екзаменаційний білет складається з двох теоретичних питань і практичного завдання, що передбачає переклад запропонованого тексту українською мовою на англійську мову, або переклад запропонованого тексту англійською мовою на українську мову, або пояснення вибору перекладу деяких слів, або переклад синонімів, антонімів, омонімів, термінів, інтернаціоналізмів, або переклад безеквівалентної лексики, або пояснення вживання і особливостей перекладу окремих конструкцій.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Переклад реалій.
2. Переклад термінів і професіоналізмів.
3. Переклад інтернаціоналізмів.
4. Переклад неологізмів.
5. Переклад власних назв.
6. Переклад складних слів.

7. Види лексикографічних посібників.
8. Тлумачні словники.
9. Словники синонімів, антонімів, омонімів.
10. Словники прислів'їв, приказок, сленгу.
11. Словники стійких словосполучень.
12. Комп'ютерні технології й переклад.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ СТУДЕНТІВ

1. Предмет, завдання, значення курсу “Вступ до перекладознавства”.
2. Місце перекладознавства серед інших гуманітарних дисциплін.
3. Роль перекладу в розвитку світової культури і взаємозбагаченні культур.
4. Переклад у сучасному світі.
5. Короткий огляд історії вітчизняного перекладознавства.
6. Короткий огляд історії зарубіжного перекладознавства.
7. Переклад як одне з основних понять перекладознавства.
8. Завдання перекладача.
9. Цілісність перекладу.
10. Критерії оцінювання якості перекладу.
11. Еквівалентність як загальна перекладознавча категорія.
12. Рівні й види еквівалентності.
13. Семіотична типологія рівней еквівалентності.
14. Функціональна типологія рівней еквівалентності.
15. Поняття інваріанту.
16. Адекватність.
17. Поняття перекладності.
18. Основні класифікації перекладу.
19. Жанрово-стилістична класифікація перекладів.
20. Психолінгвістична класифікація перекладів.
21. Переклад як діяльність, його призначення.
22. Мовні та немовні аспекти перекладу.
23. Переклад як особливий вид двомовної комунікації.
24. Етапи перекладацького процесу.
25. Конкретна стратегія перекладача.
26. Принципи, що визначають конкретну стратегію перекладача.
27. Переклад як текст.
28. Вимоги до тексту перекладу.
29. Роль підтексту, пресупозицій та імплікацій при перекладі.

30. Перекладацькі трансформації.
31. Поняття і види контексту.
32. Зміст тексту як поняття й явище.
33. Види змісту контексту.
34. Основні типи лексико-граматичних перетворень у перекладі.
35. Зв'язність тексту й переклад.
36. Роль анафоричних і катафоричних зв'язків між елементами тексту в його семантичній інтерпретації.
37. Стилїстика тексту й переклад.
38. Денотативне, сигніфікативне та конотативне значення.
39. Еквівалентні відповідності, їх різновиди.
40. Варіантні відповідності, їх типи.
41. Безеквівалентна лексика та способи її перекладу.
42. Транскрипція й транслітерація.
43. Переклад реалій.
44. Переклад термінів і професіоналізмів.
45. Переклад інтернаціоналізмів.
46. Переклад неологізмів.
47. Переклад власних назв.
48. Переклад складних слів.
49. Види лексико-семантичних трансформацій.
50. Види лексико-графічних посібників.
51. Використання словників у процесі перекладу.
52. Тлумачні словники. Словники синонімів, антонімів, омонімів.
53. Словники прислів'їв, приказок. Словники сленгу.
54. Словники стійких словосполучень.
55. Комп'ютерні технології й переклад.
56. Граматичні значення та їх передавання в перекладі.
57. Види граматичних трансформацій.
58. Трансформація речення залежно від типу присудка.
59. Передавання пасивного стану при перекладі.
60. Передавання інфінітиву та інфінітивних конструкцій.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Актуальные* проблемы перевода и иностранных языков в лингвистическом вузе. — М., 1996.
2. *Апполова М. А.* Specific English: Грамматические трудности перевода. — М., 1977.
3. *Бархударов Л. С.* Язык и перевод. — М., 1973.
4. *Вопросы* теории перевода в зарубежной лингвистике: Сб. ст. — М., 1978.

5. *Виноградов В. С.* Лексические вопросы перевода художественной прозы. — М., 1978.
6. *Влахов С., Флорин С.* Непереводимое в переводе. — М., 1980.
7. *Головащук С. І.* Перекладні словники і принципи їх укладання. — К., 1976.
8. *Зорівчак Р. П.* Реалія і переклад. — Львів, 1989.
9. *Карабан В. І.* Посібник-довідник з перекладу англійської наукової і технічної літератури на українську мову. — К., 1999. — Ч. 1. Граматичні труднощі.
10. *Карабан В. І.* Посібник-довідник з перекладу англійської наукової і технічної літератури на українську мову. — К.; Кременчук, 1999. — Ч. 2. Термінологічні і жанрово-стилістичні труднощі.
11. *Комиссаров В. П.* Слово о переводе. — М., 1973.
12. *Комиссаров В. П.* Лингвистика перевода. — М., 1980.
13. *Коптілов В. В.* Теорія і практика перекладу. — К., 1982.
14. *Корунець І. В.* A Course in the Theore and Practice of Translation / Теорія і практика перекладу. — К., 1986.
15. *Крупнов В. Н.* Курс перевода. Английский язык. — М., 1978.
16. *Кундзіч О.* Творчі проблеми перекладу. — К., 1973.
17. *Латышев Л. К.* Перевод: проблемы теории, практики и методики преподавания. — М., 1988.
18. *Лилова А.* Введение в общую теорию перевода. — М., 1985.
19. *Ложные друзья переводчика* / Сост. В. Л. Муравьев. — М., 1969.
20. *Людвигова Е. В.* Руководство по переводу технических текстов. — М., 1964.
21. *Мовні і концептуальні картини світу.* — К., 1999.
22. *Новикова М. А.* Прекрасен наш союз. — К., 1986.
23. *Перевод* — средство взаимного сближения народов. — М., 1987.
24. *Перекладознавчі студії.* — Дрогобич, 1999.
25. *Рильський М. Т.* Мистецтво перекладу. — К., 1975.
26. *Семантико-синтаксические проблемы теории языка и перевода.* — М., 1986.
27. *Семенец О. Е., Панасьев А. Н.* История перевода. — К., 1991.
28. *Сукаленко Н. И.* Двужычные словари и вопросы перевода. — Харьков, 1976.
29. *Теория и практика перевода: Респ. межвед. сб.* — М., 1979–1992. — Вып. 1–21.
30. *Текст и перевод.* — М., 1988.
31. *Тетради переводчика.* — М., 1962–1988. — Вып. 1–21.
32. *Циткина Ф. А.* Терминология и перевод. — Львов, 1988.

33. *Читалина Н. А.* Учитесь переводить. — М., 1978.
34. *Швейцер А. Д.* Теория перевода. Статус, проблемы, аспекты. — М., 1988.
35. *Bell R. T.* Translation and Translating. — London, 1991.
36. *Hatim B., Mason I.* Discourse and the Translator. — London, 1990.
37. *Nida E. A., Reyburn W. D.* Meaning across Culture. — New York, 1981.
38. *Newmark P. A.* Textbook of Translation. — New York, 1988.
39. *Translation Studies: The State of the Art.* — Amsterdam, 1991.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Навчально-тематичний план вивчення дисципліни	
“Вступ до перекладознавства”.....	3
Програмний матеріал до вивчення дисципліни	
“Вступ до перекладознавства”.....	4
Самостійна робота студентів.....	7
Форми поточного та підсумкового контролю.....	7
Питання для самостійного опрацювання.....	7
Питання для самоконтролю студентів.....	8
Список рекомендованої літератури.....	9

Відповідальний за випуск
Редактор
Комп’ютерне верстання

Н. В. Медведєва
Л. М. Гримальська
Т. Г. Замура

МАУП

Зам. № ВКЦ-1426

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП